

*Р. Сачко,
студентка,
О. Гуманкова,
кандидат пед. наук, доцент,
Житомирський державний
університет імені Івана Франка*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ АСОЦІАТИВНИХ СИМВОЛІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ВИВЧЕННЯ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЛЕКСИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції розвитку української освітньої системи, зорієнтовані на європейські стандарти, актуалізують потребу формування у дітей основ англійської комунікативної компетентності вже на етапі дошкільної освіти. У зв'язку з цим, перед педагогами закладів дошкільної освіти (ЗДО) постає проблема добору ефективних методів та технологій організації освітньої діяльності з навчання дошкільників англійської мови, які б відповідали віковим особливостям дітей та забезпечували результативне засвоєння ними змісту іноземної освіти, що актуалізує науковий пошук у зазначеній сфері.

Загальновідомим є той факт, що навчання лексики англійської мови, формування у дітей основ англійської лексичної компетентності є одним з основних завдань, які має вирішувати вихователь, організовуючи освітню діяльність з навчання англійської мови дошкільників. Нагальною потребою є звернення до використання ігрових, природовідповідних технологій під час організації навчання дітей цього аспекту англійської мови. З урахуванням зазначеного, вважаємо метод асоціативних символів (МАС), який базується на врахуванні природних психічних процесів дітей – розвиненій уяві, схильності до створення асоціацій та образів, емоційного сприйняття оточуючого світу [1] перспективним в контексті оптимізації освітньої діяльності з навчання англійської мови дошкільників в цілому та навчання лексики англійської мови зокрема.

Аналіз досліджень та публікацій: Основні положення методу асоціативних символів та практичні напрацювання у сфері його використання розкрито у наукових доробках багатьох науковців: К. Гончар, С. Гунько, Л. Гусак, А. Котило, В. Надєждіной та інших. Проте, питання науково обґрунтованого використання МАС під час етапів організації роботи з навчання лексики англійської мови дітей дошкільного віку потребує детального розгляду.

Метою статті є теоретичне обґрунтування методу асоціативних символів як інструменту ефективного навчання англійської лексики дошкільників та розробка ігрових вправ на основі його використання відповідно до методичних етапів навчання іноземної лексики, прийнятних для використання на заняттях в ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Метод асоціативних символів (МАС) – це інтегративна технологія навчання, в основі якої лежить використання мови тіла,

жестів, міміки та рухів для створення стійких ментальних образів іншомовних слів та граматичних структур [1]. За визначенням С. Гунько, цей метод є «мовою рухів», що виконує роль посередника між предметом (явищем) реального світу та його назвою в іноземній мові [2]. Основна ідея методу полягає в тому, що дитина набагато швидше засвоює слово, якщо воно супроводжується імітаційною дією, яка відображає його сутність. Фактично метод асоціативних символів дозволяє трансформувати іншомовний навчальний матеріал у систему візуально-рухових образів, що значно полегшує його запам'ятовування та відтворення дітьми дошкільного віку та робить процес вивчення лексики англійської мови для них захоплюючим та результативним.

Основи методу закладено в положеннях асоціативної теорії навчання, яка набула розвитку у наукових працях Т. Гоббса, Д. Гартлі та Д. Прістлі, які вважали, що в основі мислення лежить асоціація зображень предметів із словом [3].

Психологічне підґрунтя МАС базується на особливостях дитячого сприйняття. Доведено, що дошкільники сприймають світ переважно образами. Коли педагог озвучує англійське слово і водночас демонструє жест (наприклад, малює пальцями уявні вуса для слова *a cat*), у мозку дитини формується багатовимірна асоціація. Це дозволяє уникнути прямого перекладу на рідну мову, що є критично важливим для формування навичок безпосереднього іншомовного мислення [**Error! Reference source not found.**]. За А. Іншаковим МАС передбачає створення динамічних, «живих» візуально-рухових образів, залучає образну й моторно-кінестетичну пам'ять дитини, перетворює її на активного й творчого учасника ігрової взаємодії, що забезпечує довготривале запам'ятовування лексики завдяки м'язовій пам'яті й позитивному емоційному фону [4].

Накладаючи прикладні аспекти використання МАС на етапи навчання лексики англійської мови, визначені у науковій літературі: етап введення та семантизації, етап рецептивно-репродуктивного тренування та етап комунікативної практики [5], запропонуємо послідовність ігрових вправ з використанням зазначеного методу доцільну для інтеграції у методичний контекст занять англійської мови в ЗДО, спрямованих на організацію вивчення з дошкільниками тематичної іншомовної лексики.

Перший етап навчання лексики – ознайомлення з лексичними одиницями, їх образами-асоціаціями та забезпечення первинного запам'ятовування лексичного матеріалу. Реалізація цього етапу передбачає такі кроки: домовленість з дітьми про використання асоціативного образу; перевірка розуміння дітьми того, що саме такий образ позначатиме конкретний предмет або об'єкт; озвучування образу англійською мовою. Після ознайомлення з новим матеріалом відбувається його розучування через репродуктивні ігрові вправи: *Mime and repeat*; *Do and say*; *Move and say*. Дитина дізнається, як називається об'єкт, і відтворює його символ. Наприклад, слово *an elephant* – однією рукою імітувати хобот біля носа, *a monkey* – двома руками відтягувати вуха. На цьому етапі варіативні репродуктивні вправи, спрямовані на первинне засвоєння нових лексичних одиниць через імітацію жестів та одночасне озвучення слів. Прикладом вправи, спрямованої на первинне запам'ятовування лексичного матеріалу є вправа «Чарівні перетворення у зоопарку».

Мета: Семантизація та забезпечення первинного запам'ятовування лексики за темою «Animals», розвиток імітаційних здібностей дітей.

Інструкція для дітей: «Сьогодні ми з вами перетворимося на жителів джунглів. Я буду називати тварину англійською мовою, а ви маєте миттєво «перетворитися» на неї, показавши секретний жест».

Хід виконання: вихователь демонструє символи та озвучує слова англійською мовою. Група дітей повторює кожне слово супроводжуючи його відповідним рухом кілька разів. Потім діти по колу називають слово, показуючи асоціативний символ. *A monkey* – двома руками відтягувати вуха. *A crocodile* – зімкнутими в ліктях руками імітувати рух щелеп хижака. *An elephant* – однією рукою імітувати хобот біля носа. *A tiger* – підняти руки («кігті») над головою та зробити сердите обличчя. Також можна продовжити у формі гри «Луна», коли вихователь пошепки називає тварину, а діти мають голосно її назвати тричі та показати жест.

Другий етап навчання лексики - рецептивно-репродуктивне тренування. Його мета, формування динамічного стереотипу вживання лексичних одиниць. Реалізація цього етапу передбачає широке використання як рецептивних так і репродуктивних ігрових вправ, побудованих на основі використання МАС. Рецептивні вправи, які ми використовуємо на цьому етапі: Listen and Mime ; Listen and do; Find and mime. Наведемо конкретний приклад рецептивної ігрової вправи, яку використовуємо на цьому етапі. Вправа «Нагодуй тварин у зоопарку».

Мета: Рецептивне опрацювання лексичного матеріалу.

Інструкція для дітей: «Уявімо, що ми тваринки у зоопарку. Oksanka, mime a tiger. Oleh, mime a monkey. Solomiia, mime an elephant. Now, Daryna, go and feed the tiger. Bohdan go and feed the monkey. Dmytro, go and feed the elephant.

Хід виконання: частина дітей, імітуючи тварин, стає біля дошки, інші «годують» тварин.

Репродуктивні вправи, які ми використовуємо на цьому етапі: Mime and say; Sing and do; Look, listen and complete; Moving games.

Наведемо конкретний приклад репродуктивної ігрової вправи, яку використовуємо на цьому етапі. Вправа «Допоможи ляльці скласти речення».

Мета: Репродуктивне опрацювання лексичного матеріалу

Інструкція для дітей: «Наша лялька хоче розповісти про тварин. Look, listen and complete.

Хід виконання: Вихователь від імені ляльки складає речення, показуючи жестами їх завершення. Наприклад, I see a... жест-символ, зімкнутими в ліктях руками імітується рух щелеп хижака. Діти завершують речення. «I see a crocodile». Таким чином складаються речення про всіх тварин у зоопарку.

Третій етап навчання лексики - комунікативна практика. Вправи цього типу забезпечують практику вживання лексичних одиниць у ситуаціях спілкування. Вправи, які ми використовуємо на цьому етапі: Miming stories; Describe a picture; Make a story; Mime and describe.

Наведемо конкретний приклад продуктивної ігрової вправи, яку використовуємо на цьому етапі. Вправа «Веселий актор».

Мета: активізація всього вивченого лексичного матеріалу розвиток навичок

невербальної комунікації, подолання мовного бар'єру через гру.

Інструкція для дітей: «Один із вас зараз стане таємничим актором. Він покаже, лише використовуючи жести, невеличку розповідь про свою улюблену тварину. Ми з вами озвучимо розповідь та відгадаємо тварину».

Хід виконання: Дитина-актор показує жестами міні-розповідь. Наприклад, жест-символ великий палець руки піднятий вгору; жест-символ двома руками відтягує вуха. Решта дітей коментує жести: «I like the monkey». Дитина-актор показує жест-символ двома руками відтягує вуха; жест символ перебирає руками немов залізає на дерево. Решта дітей коментує жести: «The monkey can climb a tree». Дитина-актор показує жест-символ двома руками відтягує вуха; жест-символ підносить руку до рота; жест-символ немов чистить банан. Діти коментують жести: «The monkey eats bananas». За кожну жестову розповідь дитина отримує наліпку з улюбленою твариною. Потім інша дитина стає актором.

Висновки та перспективи подальших досліджень Отже, інтеграція МАС в етапи роботи з лексикою англійської мови дозволяє оптимізувати формування основ англійської лексичної компетентності у дітей дошкільного віку, сприяє збереженню лексичного матеріалу у їх пам'яті та дозволяє побудувати навчальний процес на невимушеній, ігровій основі. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у створенні методичних рекомендацій для вихователів стосовно інтеграції МАС у загальнонавчальні методичні етапи проведення занять з англійської мови в ЗДО.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Gusak Liudmyla, Gonchar Kate, Smalko Liudmyla. Associative symbols method in teaching english. 2024. P. 33-40. URL: https://www.researchgate.net/publication/400560160_Associative_symbols_method_in_teaching_english (Дата звернення: 12.02.2026).

2. Гунько С. та ін. Англійська мова. «Авторська навчальна програма за методикою асоціативних символів» для старшого дошкільного та молодшого шкільного віку (від 5 до 10 років) закладів дошкільної та загальної середньої освіти (Протокол № 8 засідання експертної комісії з іноземних мов від 06.07.2023). URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/23363/3/met_rekomend.pdf (Дата звернення: 02.03.2026).

3. Котило А. О. Метод асоціативних символів як інноваційний метод ефективного засвоєння англійської лексичного матеріалу. Педагогічні науки : зб. наук. пр. 2023. Вип. 101. С. 90-97. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-14> (Дата звернення: 02.03.2026).

4. Inshakov A. Activity approach to the organization of the dictionary work with children preschool age. *Pedagogy of Higher and Secondary Education*. 2015. №.44. P. 203-208. DOI: <https://doi.org/10.31812/educdim.v44i0.2680> (Дата звернення: 12.02.2026).

5. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник / О. Б. Бігич та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.